

Верховний
Суд

ОГЛЯД

судової практики

Касаційного кримінального суду у складі
Верховного Суду щодо оцінки документів як
предметів складів злочинів, передбачених
статтями 357, 358, 366 КК

Рішення, внесені до ЄДРСР за
період з 01.01.2018 по 01.01.2020

ЗМІСТ

1.1. Платіжні картки як предмет складів злочинів	3
1.2. Листи як предмет складів злочинів	6
1.3. Протоколи загальних зборів як предмет складів злочинів	9
1.4. Документи у сфері здійснення господарської діяльності як предмет злочинів	12
1.5. Документи у сфері транспортних перевезень як предмет складів злочинів	14
1.6. Документи із землеустрою та землекористування як предмет складів злочинів	17
1.7. Документи у сфері будівництва як предмет складів злочинів	23
1.8. Документи в матеріалах кримінального провадження як предмет складів злочинів	24

1.1. Платіжні картки як предмет складів злочинів

Платіжна картка є різновидом офіційних документів і, відповідно, предметом складу злочину, передбаченого ч. 1 ст. 357 КК.

Колегія суддів ККС у складі ВС у справі № 234/11479/16-к розглянула касаційну скаргу прокурора на ухвалу апеляційного суду від 14 червня 2018 року в кримінальному провадженні щодо ОСОБА_1, засудженого за вчинення кримінальних правопорушень, передбачених ч. 2 ст. 185, ч. 2 ст. 186, ч. 1 ст. 357 КК.

За вироком місцевого суду від 13 жовтня 2017 року ОСОБА_1 визнано винуватим та засуджено за ч. 2 ст. 185, ч. 2 ст. 186, ч. 1 ст. 357 КК. Ухвалою апеляційного суду від 14 червня 2018 року вирок місцевого суду змінено: в частині засудження за ч. 1 ст. 357 КК кримінальне провадження закрито у зв'язку із відсутністю в діях ОСОБА_1 складу злочину.

Як установив місцевий суд, ОСОБА_1, зокрема, з погрозою застосування фізичного насильства наказав потерпілому передати йому банківську картку ПАТ «Юнікредитбанк» та повідомити пін-код від неї. Знаючи пін-код від банківської картки потерпілого, шляхом двох транзакцій з картки в банкоматі ПАТ КБ «Укрсоцбанк» викрав грошові кошти на загальну суму 1200 грн.

У касаційній скарзі прокурор зазначає, зокрема, про неправильне застосування апеляційним судом закону України про кримінальну відповідальність, оскільки платіжні картки є різновидом офіційних документів і тому за певних умов можуть виступати предметом злочину, передбаченого частинами 1, 2 ст. 357 КК.

ВС визнав доводи касаційної скарги прокурора про неправильне застосування закону України про кримінальну відповідальність такими, що заслуговують на увагу, з огляду на нижченаведене.

Як убачається з матеріалів кримінального провадження, суд апеляційної інстанції, змінюючи вирок суду першої інстанції та закриваючи кримінальне провадження в частині засудження ОСОБА_1 за ч. 1 ст. 357 КК у зв'язку із відсутністю в його діях складу злочину, зробив висновок, що банківська платіжна картка не є предметом складу злочину в розумінні ст. 357 КК.

Разом з тим, з таким висновком апеляційного суду колегія суддів касаційного кримінального суду погодитися не може.

Предметом складу злочину, передбаченого ст. 357 КК, є, зокрема, офіційні документи, у тому числі електронні, штампи, печатки; приватні документи, що знаходяться на підприємствах, в установах чи організаціях незалежно від форми власності (частини 1 і 2 ст. 357 КК).

Відповідно до ст. 1 Закону України від 2 жовтня 1992 року «Про інформацію», пунктів 1.4, 1.14, 1.27, 1.31 ст. 1, п. 15.2 ст. 15 Закону України від 05 квітня 2001 року «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні», ч. 4 ст. 51 Закону України від 7 грудня 2000 року «Про банки та банківську діяльність» документом визнається будь-який матеріальний носій, що містить інформацію, функціями якого є її збереження та передавання у часі та просторі, а засобами доступу до банківських рахунків (платіжним інструментом) є засоби певної форми на паперовому, електронному чи іншому виді носія інформації,

використання якого ініціює переказ грошей з відповідного рахунку. Одним з видів доступу до банківських рахунків є спеціальні платіжні засоби (платіжні картки тощо).

Платіжна картка – електронний платіжний засіб у вигляді емітованої в установленому законодавством порядку пластикової чи іншого виду картки, що використовується для ініціювання переказу коштів з рахунку платника або з відповідного рахунку банку з метою оплати вартості товарів і послуг, перерахування коштів зі своїх рахунків на рахунки інших осіб, отримання коштів у готівковій формі в касах банків через банківські автомати, а також здійснення інших операцій, передбачених відповідним договором.

Електронний платіжний засіб має містити обов'язкові реквізити, які дають змогу ідентифікувати платіжну систему та емітента.

Банк-резидент – учасник платіжної системи має право емітувати електронні платіжні засоби, що поряд із платіжним додатком мають нефінансові додатки, які можуть містити ідентифікаційні дані, інформацію про пільги, страхування та іншу інформацію про держателя і дають змогу ідентифікувати їх держателів та обліковувати виконані ними операції із застосуванням цих електронних платіжних засобів у певних системах виплат, надання та обліку послуг, пільг, знижок тощо.

Держатель спеціального платіжного засобу платіжної картки для забезпечення безпеки здійснення платіжних операцій з її використанням зобов'язаний використовувати спеціальний платіжний засіб відповідно до вимог законодавства України, правил користування ним та умов договору, укладеного з емітентом (банком), дотримувати правила безпеки та не допускати використання цього засобу сторонніми особами, для чого повинен надійно зберігати спеціальний платіжний засіб, ПІН-код та інші засоби, що дають змогу користуватися ним, а у випадку його втрати зобов'язаний негайно повідомити про це банк, який повинен негайно зупинити здійснення операцій з використанням цього спеціального платіжного засобу з внесенням до стоп-списку і його вилучення.

Тобто аналіз зазначених норм законодавства свідчить про те, що платіжна картка є різновидом офіційних документів і, відповідно, предметом злочину, передбаченого ч. 1 ст. 357 КК.

Така позиція узгоджується з висновком ВСУ, викладеним у постанові від 20 червня 2011 року, згідно з яким за своїм юридичним значенням та функціональним призначенням платіжні картки як платіжні інструменти, засоби доступу до банківських рахунків, відповідають визначенню поняття «офіційний документ» і є різновидом офіційних документів.

За таких обставин суд апеляційної інстанції, закриваючи кримінальне провадження в частині засудження ОСОБА_1 за ч. 1 ст. 357 КК у зв'язку із відсутністю в його діях складу злочину та зробивши висновок, що платіжна картка не є офіційним документом, неправильно застосував закон України про кримінальну відповідальність.

Детальніше з текстом постанови ВС від 18 квітня 2019 року у справі № 234/11479/16-к (провадження № 51-8833км18) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/81329451>

***

Платіжні картки як платіжні інструменти, засоби доступу до банківських рахунків відповідають визначенню поняття «офіційний документ» і є різновидом офіційних документів. Віднесення платіжної банківської картки до важливих особистих документів має бути обґрунтованим з наведенням доводів на підтвердження того, що ці документи були особистими та важливими для потерпілої особи. Питання про те, чи є відповідний документ для особи важливим, має вирішуватись судом у кожному конкретному випадку з урахуванням, зокрема, важливості фактів, які засвідчуються документом, можливості його відновлення, розміру збитків від втрати документа. У справі не встановлено, що платіжна банківська картка відповідала ознакам важливого особистого документа, тобто була предметом складу злочину, передбаченого ч. 3 ст. 357 КК.

Колегія суддів ККС у складі ВС у справі № 454/420/17 розглянула касаційну скаргу прокурора на вирок місцевого суду від 12 червня 2017 року та ухвалу апеляційного суду від 11 червня 2018 року у кримінальному провадженні за обвинуваченням ОСОБА_1 у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 3 ст. 357, ч. 1 ст. 185 КК.

Вироком місцевого суду від 12 червня 2017 року, залишеним без зміни ухвалою апеляційного суду від 11 червня 2018 року в частині визнання винним, ОСОБА_1 було засуджено, за ч. 1 ст. 185; ч. 3 ст. 357 КК.

За вироком суду, ОСОБА_1 визнано винуватим у тому, що він таємно заволодів особистим важливим документом ОСОБА_2 – пенсійною банківською картою «Ощадбанк» та, дізнавшись пін-код до викраденої ним картки, з банкомату ПАТ «Ощадний банк України» таємно заволодів належними ОСОБА_2 грошовими коштами в сумі 2900 грн.

У касаційній скарзі прокурор ставить питання про зміну постановлених судових рішень у зв'язку з неправильним застосуванням закону України про кримінальну відповідальність. Вважає, що дії засудженого необхідно перекваліфікувати з ч. 3 ст. 357 КК на ч. 1 ст. 357 КК, оскільки останній незаконно заволодів платіжною картою, що є офіційним особистим документом.

ВС дійшов наступного висновку.

Предметом злочину, передбаченого ст. 357 КК, зокрема є, офіційні документи, у тому числі електронні, штампи, печатки; приватні документи, що знаходяться на підприємствах, в установах чи організаціях незалежно від форми власності (частини 1 і 2 ст. 357 КК); паспорт або інший важливий особистий документ (ч. 3 ст. 357 КК).

До інших «важливих особистих документів» слід відносити посвідчення, військовий квиток, трудову книжку, диплом про закінчення вищого закладу освіти, свідоцтво про народження, проїзний документ дитини, картку фізичної особи – платника податків, інші офіційні або приватні документи, які засвідчують важливі факти і події в житті людини та втрата яких істотно ускладнює реалізацію її прав, свобод і законних інтересів.

Предметом складу злочину, передбаченого ч. 3 ст. 357 КК, є також паспорт громадянина (підданого) іншої держави, а також інші важливі особисті документи іноземців.

Системний аналіз чинного законодавства свідчить про те, що питання, чи є той або інший документ для певної особи важливим, має вирішуватися судом у кожному

конкретному випадку з урахуванням, зокрема, важливості фактів, які засвідчуються документом, можливості його відновлення, розміру збитків від втрати документа. Також віднесення платіжної банківської картки до важливих особистих документів має бути обґрунтованим з наведенням доводів на підтвердження того, що ці документи були особистими та важливими для потерпілої особи.

Натомість, відповідно до ст. 1 Закону України від 2 жовтня 1992 року «Про інформацію», пунктів 1.4, 1.14, 1.27, 1.31 ст. 1, п. 15.2 ст. 15 Закону України від 05 квітня 2001 року «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» № 2346, ч. 4 ст. 51 Закону України від 7 грудня 2000 року «Про банки та банківську діяльність» документом визнається будь-який матеріальний носій, що містить інформацію, функціями якого є її збереження та передавання у часі та просторі, а засобами доступу до банківських рахунків (платіжним інструментом) є засоби певної форми на паперовому, електронному чи іншому виді носія інформації, використання якого ініціює переказ грошей з відповідного рахунку. Одним з видів доступу до банківських рахунків є спеціальні платіжні засоби (платіжні картки тощо).

Платіжна картка – електронний платіжний засіб у вигляді емітованої в установленому законодавством порядку пластикової чи іншого виду картки, що використовується для ініціювання переказу коштів з рахунку платника або з відповідного рахунку банку з метою оплати вартості товарів і послуг, перерахування коштів зі своїх рахунків на рахунки інших осіб, отримання коштів у готівковій формі в касах банків через банківські автомати, а також здійснення інших операцій, передбачених відповідним договором.

Електронний платіжний засіб має містити обов'язкові реквізити, які дають змогу ідентифікувати платіжну систему та емітента.

Тобто аналіз зазначених норм законодавства свідчить про те, що платіжна картка є різновидом офіційних документів.

Таким чином, у справі не встановлено, що платіжна банківська картка «Ощадбанк» на ім'я ОСОБА_2 відповідала ознакам важливого особистого документа, тобто була предметом злочину, передбаченого ч. 3 ст. 357 КК, натомість вказана банківська картка є офіційним документом і, відповідно, предметом злочину, передбаченого ч. 1 ст. 357 КК.

Крім того, така позиція узгоджується з висновком ВСУ, викладеним у постанові від 20 червня 2011 року, згідно з яким за своїм юридичним значенням та функціональним призначенням платіжні картки як платіжні інструменти, засоби доступу до банківських рахунків відповідають визначенню поняття «офіційний документ» і є різновидом офіційних документів.

За таких обставин суд, визнаючи ОСОБА_1 винуватим у вчиненні злочину, передбаченого ч. 3 ст. 357 КК, неправильно застосував кримінальний закон.

Ураховуючи викладене, судові рішення підлягають зміні, а дії засудженого ОСОБА_1 – перекваліфікації з ч. 3 ст. 357 КК на ч. 1 ст. 357 КК як незаконне заволодіння платіжною карткою, що є офіційним документом.

Детальніше з текстом постанови ВС від 14 лютого 2019 року у справі № 454/420/17 (провадження № 51-8227км18) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/80005723>

1.2. Листи як предмет складів злочинів

Лист до приватного нотаріуса про погашення позики та повне виконання іпотекодавцем своїх зобов'язань за кредитним договором, на підставі якого приватний нотаріус здійснив дії із внесення до Єдиного реєстру заборон відчуження об'єктів нерухомого майна відомостей про зняття заборони та вилучив запис про реєстрацію іпотеки з Державного реєстру іпотек, не є офіційним документом у зв'язку з невідповідністю його вимогам ДСТУ 4163-2003, а саме відсутністю в ньому дати та реєстраційного індексу документа, його порядкового номера, інформації про кореспондента, виконавця.

Колегія суддів ККС у складі ВС у справі № 607/10931/14-к розглянула касаційну скаргу прокурора на ухвалу апеляційного суду від 29 вересня 2017 року у кримінальному провадженні за обвинуваченням ОСОБА_2, у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 366 КК (у редакції від 13 травня 2014 року).

За вироком місцевого суду від 14 червня 2017 року, залишеним без зміни ухвалою апеляційного суду від 29 вересня 2017 року, ОСОБА_2 визнано невинуватим та виправдано у зв'язку з недоведеністю в його діянні складу кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 366 КК (у редакції від 13 травня 2014 року).

Органами досудового розслідування ОСОБА_2 обвинувачувався в тому, що він, працюючи заступником директора з питань роботи з приватними особами обласної дирекції ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» (далі – ПАТ), будучи обізнаним про отримання ОСОБА_4 150 000 доларів США на підставі укладення з ПАТ кредитного договору та про іпотечний договір й існуючу заборону на відчуження заставного майна, яке знаходиться за АДРЕСА_2, підписав та надав приватному нотаріусу Тернопільського районного нотаріального округу лист, у якому просив зняти заборону на відчуження зазначеного майна, оскільки ОСОБА_4 погашено позику та в повному обсязі виконано свої зобов'язання за кредитним договором. До листа ОСОБА_2 надав повідомлення про виключення запису з державного реєстру іпотек та заяву про вилучення обтяження об'єкта нерухомого майна. Приватним нотаріусом було здійснено дії із внесення до Єдиного реєстру заборон відчуження об'єктів нерухомого майна відомостей про зняття заборони та вилучено запис про реєстрацію іпотеки з Державного реєстру іпотек. Після чого ОСОБА_4 реалізував зазначене майно на підставі договору купівлі-продажу. Внаслідок протиправних дій ОСОБА_2 ПАТ було спричинено шкоду в розмірі 51 000 доларів США.

У касаційній скарзі прокурор порушує питання про скасування ухвали апеляційного суду у зв'язку з істотним порушенням вимог кримінального процесуального закону та неправильним застосуванням закону України про кримінальну відповідальність і призначення нового розгляду в суді апеляційної інстанції. Посилається на те, що висновок суду про те, що лист, із яким ОСОБА_2 звернувся до нотаріуса про зняття заборони на відчуження майна, не вважається офіційним документом, є безпідставним та не узгоджується із правовим висновком ВСУ (справи № 5-10к13, № 5-50к15).

ВС, перевіrivши матеріали кримінального провадження щодо виправданого ОСОБА_2 за доводами касаційної скарги прокурора, дійшов висновку, що підстав для задоволення цієї касаційної скарги немає з огляду на таке.

Апеляційний суд, погоджуючись із висновком місцевого суду про недоведеність у діянні ОСОБА_2 складу кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 366 КК, виходив із того, що лист підписаний ОСОБА_2 до приватного нотаріуса про погашення позики та повне виконання іпотекодавцем ОСОБА_4 своїх зобов'язань за кредитним договором, не є офіційним документом через його невідповідність вимогам ДСТУ 4163-2003, а саме відсутність у ньому дати та реєстраційного індексу документа, його порядкового номера, інформації про кореспондента, виконавця.

Предметом злочинів, передбачених статтями 366, 358 КК, є офіційний документ (примітка до ст. 358 КК). При встановленні ознак офіційного документа як предмета злочину слід керуватися такими критеріями: документ має бути складено, видано чи посвідчено відповідною особою в межах її компетенції за визначеною законом формою та з належними реквізитами; зафіксована в такому документі інформація повинна мати юридично значущий характер – підтверджені чи засвідчені нею конкретні події, явища або факти мають спричиняти чи бути здатними спричинити наслідки правового характеру у вигляді виникнення (реалізації), зміни або припинення певних прав та/або обов'язків.

Окрім того, така правова позиція викладена у постановах ВСУ щодо ознак предмета службового підроблення (справи № 5-10кк13, № 5-50кк15), яка зводиться до того, що нормативне визначення службового підроблення визнає офіційними документами ті з них, що складаються і видаються службовими особами від імені органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, підприємств, установ та організацій, незалежно від форми власності, які посвідчують певні факти і події, що мають правове значення. Ці документи мають бути належним чином складені за формою та містити необхідні реквізити.

Невідповідність документа хоча б одному з наведених критеріїв перешкоджає визнанню його офіційним.

На думку колегії суддів, суд належним чином дослідивши в судовому засіданні докази у кримінальному провадженні, зокрема лист, підписаний ОСОБА_2, до приватного нотаріуса про погашення позики та повне виконання іпотекодавцем ОСОБА_4 своїх зобов'язань за кредитним договором, дійшов обґрунтованого висновку про те, що вказаний документ не є офіційним, оскільки не відповідає вимогам, установленим у примітці до ст. 358 КК.

Такий висновок суду достатньо мотивований і ґрунтується на даних, які були належним чином перевірені в судовому засіданні та змістовно наведені у вирокі.

Детальніше з текстом постанови ВС від 13 вересня 2018 року у справі № 607/10931/14-к (провадження № 51-368км18) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/76673275>

1.3. Протоколи загальних зборів як предмет складів злочинів

Протокол загальних зборів власників квартир будинків не є офіційним документом, оскільки не відповідає вимогам, установленим у примітці до ст. 358 КК.

Колегія суддів ККС у складі ВС у справі № 461/7315/15-к розглянула касаційну скаргу прокурора на ухвалу апеляційного суду від 02 червня 2017 року у кримінальному провадженні за обвинуваченням ОСОБА_1 у вчиненні злочинів, передбачених ч. 2 ст. 28, ч. 1 ст. 366, ч. 4 ст. 358 КК, та ОСОБА_2 у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 28 і ч. 1 ст. 366 КК.

Вироком місцевого суду від 05 лютого 2016 року, залишеним без зміни ухвалою апеляційного суду від 02 червня 2017 року, ОСОБА_1 визнано невинуватим у скоєнні злочинів, передбачених ч. 2 ст. 28, ч. 1 ст. 366, ч. 4 ст. 358 КК, та виправдано у зв'язку з недоведеністю наявності у його діях складів кримінальних правопорушень; ОСОБА_2 визнано невинуватою у скоєнні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 28 і ч. 1 ст. 366 КК, та виправдано у зв'язку з недоведеністю наявності у її діях складу кримінального правопорушення.

Органом досудового розслідування ОСОБА_1 обвинувачувався в тому, що він, обіймаючи посаду директора ПП «Піраміда» (далі – ПП), будучи службовою особою, наділеною організаційно-розпорядчими функціями, за попередньою змовою з ОСОБА_3 з метою використання при отриманні наказу № 299 Департаменту містобудування ЛМР «Про затвердження містобудівних умов та обмежень забудови земельної ділянки на будівництво ПП готелю з вбудованими приміщеннями ресторану та фізкультурно-оздоровчого центру на АДРЕСА_3» склав завідомо неправдивий офіційний документ, а саме протокол від 19 лютого 2013 року № 68 загальних зборів власників квартир будинків, внісши в нього завідомо неправдиві відомості про те, що власники квартир погоджуються продати квартири ПП за домовленістю, надати можливість зробити експертну оцінку квартир ПП, не заперечують проти будівництва готелю, що не відповідає дійсності, оскільки на вищевказаних зборах таких рішень не приймалось, учасники зборів заперечували щодо будівництва готелю, а з вказаним протоколом ознайомились лише у 2015 році.

ОСОБА_2 обвинувачувалась у тому, що вона, обіймаючи посаду директора ЛКП «Центральне», будучи службовою особою, наділеною організаційно-розпорядчими функціями, за попередньою змовою з ОСОБА_1 з метою використання при отриманні наказу № 299 Департаменту містобудування ЛМР «Про затвердження містобудівних умов та обмежень забудови земельної ділянки на будівництво ПП готелю з вбудованими приміщеннями ресторану та фізкультурно-оздоровчого центру» склала завідомо неправдивий офіційний документ, а саме протокол загальних зборів власників квартир будинків, унісши в нього завідомо неправдиві відомості про те, що власники квартир погоджуються продати квартири ПП за домовленістю, надати можливість зробити експертну оцінку квартир ПП та не заперечують проти будівництва готелю, що не відповідає дійсності, оскільки на вищевказаних зборах таких рішень не приймалось,

учасники зборів заперечували щодо будівництва готелю, а з вказаним протоколом ознайомились лише у 2015 році.

Прокурор вважає, що в матеріалах кримінального провадження наявні достатні докази для доведення винуватості ОСОБА_1 і ОСОБА_2 у вчиненні злочинів, за якими їм висунуто обвинувачення. Тому, не застосувавши щодо виправданих положень ч. 2 ст. 28, ч. 1 ст. 366 та ч. 4 ст. 358 КК, на думку прокурора, суд неправильно застосував закон України про кримінальну відповідальність.

ВС вважає правильним висновок суду про недоведеність наявності у діях ОСОБА_1 і ОСОБА_2 складу інкримінованих їм злочинів з огляду на таке.

Так, предметом злочинів, передбачених ст. 366 і ст. 358 КК, є офіційний документ (примітка до ст. 358 КК).

При встановленні ознак офіційного документа як предмета злочину слід керуватися такими критеріями: документ має бути складено, видано чи посвідчено відповідною особою в межах її компетенції за визначеною законом формою та з належними реквізитами; зафіксована в такому документі інформація повинна мати юридично значущий характер – підтверджені чи засвідчені нею конкретні події, явища або факти мають спричиняти чи бути здатними спричинити наслідки правового характеру у вигляді виникнення (реалізації), зміни або припинення певних прав та/або обов'язків.

Невідповідність документа хоча б одному з наведених критеріїв перешкоджає визнанню його офіційним.

Дослідивши в судовому засіданні докази кримінального провадження, зокрема протокол загальних зборів власників квартир будинків по АДРЕСА_3 від 19 лютого 2013 року № 68, суд дійшов обґрунтованого висновку про те, що вказаний документ не є офіційним, оскільки не відповідає вимогам, установленим у примітці до ст. 358 КК.

Такий висновок суду достатньо мотивований і ґрунтується на даних, які були належним чином перевірені в судовому засіданні та змістовно наведені у вироку.

В даному випадку складання та використання вказаного протоколу не спричинило наслідків правового характеру, оскільки згідно з п. 2.2 Порядку надання містобудівних умов та обмежень забудови земельної ділянки, їх складу та змісту, затвердженого наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 07 липня 2011 року № 109, що діяв на час вчинення виправданими інкримінованого їм діяння, згода власників суміжних об'єктів нерухомості для отримання містобудівних умов та обмежень не вимагалась.

Крім того, викладена у протоколі інформація (щодо присутніх на зборах мешканців будинку, згоди або незгоди з будівництвом, оцінкою, продажем квартир) не здатна була спричинити наслідки правового характеру у вигляді виникнення (реалізації), зміни або припинення певних прав та/або обов'язків, оскільки за змістом ст. 315 ЦПК така інформація не належить до фактів, що мають юридичне значення.

Доводи прокурора про те, що протокол загальних зборів власників квартир можна вважати попереднім договором купівлі-продажу квартир, є безпідставними, оскільки у ньому відсутні істотні умови договору, а також не дотримано відповідної форми, яка встановлена законом для основного договору.

Таким чином, надавши належну оцінку доказам кримінального провадження, суд дійшов обґрунтованого висновку про відсутність у діях ОСОБА_1 і ОСОБА_2 складу злочинів, передбачених ч. 2 ст. 28, ч. 1 ст. 366 і ч. 4 ст. 358 КК, а саме відсутність предмету злочину, а тому правильно виправдав їх за відповідним обвинуваченням.

Переглядаючи справу за апеляційною скаргою прокурора, апеляційний суд обґрунтовано погодився з висновками суду першої інстанції в частині виправдання ОСОБА_1 і ОСОБА_2, залишивши вирок без зміни.

Детальніше з текстом постанови ВС від 1 березня 2018 року у справі № 461/7315/15-к (провадження № 51-984км18) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/72641802>

***

Протокол загальних зборів співвласників підприємства, в який було внесено недостовірні відомості, засвідчені підписом особи, голови ліквідаційної комісії цього підприємства та його печаткою, є предметом складу злочину, передбаченого ст. 358 КК.

Колегія суддів ККС у складі ВС у справі № 686/18210/15-к розглянула касаційну скаргу захисника на вирок місцевого суду від 22 вересня 2016 року та ухвалу апеляційного суду від 28 листопада 2017 року щодо ОСОБА_7, засудженої за вчинення кримінальних правопорушень, передбачених частинами 1, 4 статті 358 КК.

Суд визнав доведеним, що ОСОБА_7, будучи головою ліквідаційної комісії Комунального підприємства заводу, достовірно знаючи, що загальними зборами цього підприємства прийнято рішення про його ліквідацію, усвідомлюючи, що вона не є одноособовим власником чи співвласником підприємства, виготовила підроблені офіційні документи – протоколи № 1, № 2 № 3 загальних зборів співвласників підприємства, в які внесла завідомо неправдиві відомості та які засвідчила своїм підписом і печаткою підприємства. Направивши протоколи № 1 і № 2 державному реєстратору виконавчого комітету міської ради, вона використала ці підроблені документи.

У касаційній скарзі захисник просить на підставах, визначених пунктами 1, 2 частини 1 статті 438 КПК, скасувати постановлені щодо ОСОБА_7 судові рішення і закрити кримінальне провадження у зв'язку з відсутністю в її діянні складу інкримінованих злочинів.

ВС дійшов висновку, що подана скарга не підлягає задоволенню з огляду на таке.

Щодо відсутності в діях засудженої складу злочину, передбаченого ч. 1 ст. 358 КК

Захисник зазначає, що, оскільки невідомо, хто саме виготовив документи, у підробці яких засуджена визнана винною, а підпис на документі був справжнім, то в діях обвинуваченої немає складу злочину, передбаченого статтею 358 КК.

Суд відзначає, що за висновками судів засуджена засвідчила своїм підписом документи, заздалегідь знаючи, що вони містять неправдиві відомості. Посилання захисника на те, що підпис на документі є справжнім, тобто виконаний саме засудженою, був саме тією обставиною, на підставі якої в сукупності з іншими суд встановив причетність засудженої до виготовлення цих документів і визнав її винуватою в цьому злочині.

Спосіб, яким виготовлені документи, що були предметом злочину, місце і час їх виготовлення, не є важливими у контексті цієї справи. Без підпису засудженої вони б не набули ознак офіційного документа в тому значенні, яке надається цьому терміну в статті 358 КК. Таким чином, саме проставлення засудженою на документах свого підпису перетворило їх на підроблені офіційні документи і утворило склад злочину, передбаченого цією статтею КК.

З огляду на викладене ВС відхиляє цей довід захисника як такий, що суперечить точному змісту кримінального закону.

Щодо малозначності діяння

Захист посилається на те, що діями ОСОБА_7 не було спричинено жодних негативних наслідків, не заподіяно майнової чи немайнової шкоди, а також вказує на відсутність потерпілих у кримінальному провадженні. На підставі цього захисник робить висновок, що відповідно до ч. 2 ст. 11 КК дії засудженої не є злочином.

Апеляційний суд у своїй ухвалі у відповідь на такий аргумент захисту зазначив, що через спрямованість злочину, передбаченого ст. 358 КК, проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування і об'єднань громадян відсутність як завданої шкоди, так і потерпілих не може свідчити про малозначність діяння.

Суд погоджується з таким висновком.

Захист на доведення своєї позиції посилається на обставини, які не стосуються визначення суспільної небезпеки злочину, передбаченого ст. 358 КК. Підроблення документів становить суспільну небезпеку, навіть якщо не завдає шкоди певним особам в окремому випадку. Цей злочин посягає на саму основу функціонування обігу інформації в суспільстві, що ґрунтується в значній частині на довірі до документів і впевненості у тому, що відомості, засвідчені в документах, відповідають дійсності. Підробка документів підриває цю довіру. Ураховуючи велику роль, яку відіграють документи в сучасному суспільстві, руйнування такої довіри має негативні наслідки для всієї системи обміну інформацією. Саме на протидію цій небезпеці і спрямована кримінальна відповідальність за підроблення документів. Формальний склад злочину в цьому випадку передбачений саме тому, що матеріальні наслідки чи їх відсутність у конкретному випадку не є суттєвими ознаками суспільної небезпеки, яку становить цей злочин.

Детальніше з текстом постанови ВС від 26 березня 2019 року у справі № 686/18210/15-к (провадження № 51-127км17) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/80950765>

1.4. Документи у сфері здійснення господарської діяльності як предмет злочинів

Декларація відповідності матеріально-технічної бази суб'єкта господарювання вимогам законодавства з питань пожежної безпеки є офіційним документом. Разом із тим, ураховуючи, що подання державному адміністратору недостовірної інформації щодо відповідності матеріально-технічної бази вимогам законодавства за наведених у вирокі обставин містить склад адміністративного правопорушення, то в діях обвинуваченої відсутні склади кримінальних правопорушень, передбачених ч. 1 ст. 358, ч. 4 ст. 358 КК.

Колегія суддів ККС у складі ВС у справі № 760/20768/15-к розглянула касаційну скаргу захисника в інтересах засудженої ОСОБА_2 на вирок місцевого суду від 11 квітня 2018 року та ухвалу апеляційного суду від 5 липня 2018 року у кримінальному провадженні за обвинуваченням ОСОБА_2, у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 1 ст. 358; ч. 4 ст. 358 КК.

За вироком суду ОСОБА_2 визнано винуватою у підробці офіційного документа, який посвідчується громадянином-підприємцем і який надає право, з метою використання його підроблювачем, та використанні завідомо підробленого документа. Так, ОСОБА_2 з метою отримання права на початок використання нежилого приміщення внесла завідомо неправдиві відомості до Декларації № 21 відповідності матеріально-технічної бази суб'єкта господарювання вимогам законодавства з питань пожежної безпеки (далі – Декларація), зареєстрованої в управлінні Головного управління Державної служби України з надзвичайних ситуацій (далі – ГУ ДСНС). Окрім цього, ОСОБА_2, перебуваючи в приміщенні Управління з надзвичайних ситуацій у ГУ ДСНС України, з метою отримати право на початок використання об'єкта нерухомості, а саме нежилого приміщення, подала на реєстрацію до районного управління ГУ ДСНС вказану вище Декларацію.

У касаційній скарзі захисник просить скасувати постановлені судові рішення у зв'язку з неправильним застосуванням закону України про кримінальну відповідальність та закрити кримінальне провадження щодо ОСОБА_2. Вважає, що Декларація не є офіційним документом, а тому не може бути предметом злочину, передбаченого ст. 358 КК. Зазначає, що подання ОСОБА_2 вищевказаної Декларації до районного управління ГУ ДСНС містить склад адміністративного правопорушення.

Перевіряючи доводи сторони захисту, про те, що дії ОСОБА_2 не є кримінально карними та містять склад адміністративного правопорушення, ВС дійшов наступного висновку.

Згідно із законодавством України, зокрема Законом України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» (у редакції Закону № 5463-VI від 16 жовтня 2012 року), Декларація – це документ, яким суб'єкт господарювання повідомляє адміністратора або представника відповідного дозвільного органу про відповідність своєї матеріально-технічної бази вимогам законодавства. У такий спосіб суб'єкт господарювання набуває права на провадження певних дій щодо здійснення господарської діяльності або видів господарської діяльності без отримання документа дозвільного характеру.

Що стосується доводів сторони захисту про те, що Декларація не є офіційним документом, то вони не ґрунтуються на вимогах закону.

Системний аналіз чинного законодавства України, зокрема примітки до ст. 358 КК, дозволяє виокремити ознаки, яким повинен відповідати офіційний документ: документ має бути складено, видано чи посвідчено відповідною особою в межах її компетенції за визначеною законом формою та з належними реквізитами; зафіксована в такому документі інформація повинна мати юридично значущий характер – підтверджені чи засвідчені нею конкретні події, явища або факти мають спричинити чи бути здатними спричинити наслідки правового характеру у вигляді виникнення (реалізації), зміни або припинення певних прав та/або обов'язків.

Таким чином, на думку суду, Декларація є офіційним документом.

Разом із тим, ураховуючи, що подання державному адміністратору недостовірної інформації щодо відповідності матеріально-технічної бази вимогам законодавства за наведених у вирокі обставин містить склад адміністративного правопорушення, то відповідно в її діях відсутні склади кримінальних правопорушень, передбачених ч. 1 ст. 358, ч. 4 ст. 358 КПК.

Апеляційний суд на вказані вимоги закону увагу не звернув, не виправив порушень, допущених судом першої інстанції, а тому судові рішення підлягають скасуванню.

Детальніше з текстом постанови ВС від 10 квітня 2019 року у справі № 760/20768/15-к (провадження № 51-8290км18) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/81234882>

***

1.5. Документи у сфері транспортних перевезень як предмет складів злочинів

Маршрутний лист форми ФТУ № 38 є внутрішнім документом залізниці для обліку робочого часу провідника і не може вважатися офіційним документом.

Колегія суддів ККС у складі ВС у справі № 760/8761/16-к розглянула касаційну скаргу прокурора на вирок місцевого суду від 04 травня 2018 року та ухвалу апеляційного суду від 29 січня 2019 року у кримінальному провадженні за обвинуваченням ОСОБА_1, визнаною невинуватою у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 366 КК, у зв'язку з недоведеністю наявності у її діях складу кримінального правопорушення.

Органами досудового розслідування ОСОБА_1 обвинувачувалась у службовому підробленні, тобто у внесенні до офіційного документа завідомо неправдивих відомостей, а саме будучи службовою особою – начальником поїзда, внесла до маршрутного листа № 6318 провідника форми ФТУ № 38 завідомо неправдиві відомості про те, що останній прибув на станцію, у м. Варшаві Республіки Польща та вибув цього ж дня, і проставила відтиск штампеля даної станції у графі «Штемпель станції» маршрутного листа № 6318, що не є дійсністю, оскільки посадковими особами СБУ та ПМП Волинської митниці ДФС по станції Ягодин під час проведення митного контролю пасажирського поїзда на цього провідника було складено протокол про порушення митних правил та висаджено з поїзда.

У касаційній скарзі прокурор вважає, що рішення суду про те, що маршрутний лист форми ФТУ № 38 не є офіційним документом, є необґрунтованими.

ВС, розглядаючи кримінальне провадження, вважає правильним висновок суду про недоведеність наявності у діях ОСОБА_1 складу інкримінованого їй злочину з огляду на таке.

Так, предметом злочину, передбаченого ст. 366 КК, є офіційний документ (примітка до ст. 358 КК).

Тому при встановленні ознак офіційного документа як предмета злочину слід керуватися такими критеріями: документ має бути складено, видано чи посвідчено відповідною особою в межах її компетенції за визначеною законом формою та з належними реквізитами; зафіксована в такому документі інформація повинна мати

юридично значущий характер – підтверджені чи засвідчені нею конкретні події, явища або факти мають спричиняти чи бути здатними спричинити наслідки правового характеру у вигляді виникнення (реалізації), зміни або припинення певних прав та/або обов'язків.

Окрім того, така правова позиція викладена у постановвах Верховного Суду України щодо ознак предмета службового підроблення (справи № 5-10кс13, № 5-50кс15), яка зводиться до того, що нормативне визначення службового підроблення визнає офіційними документами ті з них, що складаються і видаються службовими особами від імені органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, підприємств, установ та організацій, незалежно від форми власності, які посвідчують певні факти й події, що мають правове значення. Ці документи мають бути належним чином складені за формою та містити необхідні реквізити.

Невідповідність документа хоча б одному з наведених критеріїв перешкоджає визнанню його офіційним.

Дослідивши в судовому засіданні докази кримінального провадження, зокрема маршрутний лист провідника пасажирського вагону, суд дійшов обґрунтованого висновку про те, що вказаний документ не є офіційним, оскільки не відповідає вимогам, установленим у примітці до ст. 358 КК. Крім того, вищезазначений маршрутний лист форми ФТУ № 38 будь-яким законом чи підзаконним нормативно-правовим актом не затверджувався.

Маршрутний лист форми ФТУ № 38 за своєю суттю є внутрішнім документом залізниці для обліку робочого часу провідника вагону, а відтиск штемпеля станції у графі «Штемпель станції» на маршрутному листі носить інформативний характер, і це не потягло за собою зміну чи припинення певних правовідносин, заподіяння будь-якої шкоди правам громадян та інтересам держави.

Прокурор в апеляційній скарзі наводив доводи про те, що маршрутний лист форми ФТУ № 38 є офіційним документом, оскільки був затверджений Правилами видачі та використання службових та разових квитків для проїзду працівників залізничного транспорту по залізниці держав-учасниць СНД та Естонської Республіки (затверджені на 24-му з'їзді Ради по залізничному транспорту 29 травня 1999 року), проте апеляційний суд у своєму рішенні ці доводи визнав необґрунтованими, зазначивши, що вищезазначений міжнародний договір втратив чинність із 01 січня 2005 року.

Проте, на думку колегії суддів, цей висновок апеляційного суду хоча і зроблено помилково, однак, по суті, він не впливає на законність та обґрунтованість прийнятого рішення, з огляду на те, що вищевикладеними Правилами взагалі не передбачено маршрутного листа форми ФТУ № 38. Зокрема, хоча у цих Правилах і зазначається про маршрутний лист форми ФТУ № 38, проте не передбачено його форми, змісту та необхідних реквізитів, що не може слугувати в подальшому визнанню його офіційним документом.

Детальніше з текстом постанови ВС від 3 жовтня 2019 року у справі № 760/8761/16-к (провадження № 51-2149км19) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/84726133>

***

Дорожній лист є документом для внутрішнього користування та не є офіційним документом.

Колегія суддів ККС у складі ВС у справі № 715/1815/16-к розглянула касаційну скаргу прокурора на ухвалу апеляційного суду від 25 травня 2018 року у кримінальному провадженні за обвинуваченням ОСОБА_1, у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 2 ст. 28, ч. 1 ст. 366, ч. 2 ст. 28 і ч. 3 ст. 191 КК, та ОСОБА_2, у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 2 ст. 28, ч. 1 ст. 366, ч. 2 ст. 28 і ч. 3 ст. 191 КК.

Органами досудового розслідування ОСОБА_1 обвинувачувалася, зокрема, в тому що, працюючи завідувачем амбулаторії загальної практики сімейної медицини, будучи службовою особою, наділеною організаційно-розпорядчими та адміністративно-господарськими обов'язками, діючи умисно, за попередньою змовою з ОСОБА_2, який був водієм санітарного автомобіля амбулаторії загальної практики сімейної медицини, як особа, яка не підлягає кримінальній відповідальності за службове підроблення, проте який шляхом надання засобів і знарядь для вчинення злочину та сприянням у приховуванні злочину, тобто будучи пособником, вчинили службове підроблення офіційних документів – дорожніх листів про використання санітарного автомобіля в період із 19 березня 2015 року по 29 лютого 2016 року.

Ухвалою апеляційного суду від 25 травня 2018 року вирок місцевого суду від 11 грудня 2017 року щодо ОСОБА_1 та ОСОБА_2 скасовано, кримінальне провадження закрито у зв'язку з відсутністю в їх діях складів кримінальних правопорушень.

Виправдовуючи обвинувачених, апеляційний суд, дійшов висновку, зокрема, що будь-яких завідомо неправдивих відомостей до офіційних документів не вносилось. Усі зазначені у подорожніх листах виїзди дійсно відбувались. Із пояснень свідка ОСОБА_18 встановлено, що дорожній лист являється документом для внутрішнього користування та не є офіційним документом.

Указане також підтверджується Законом України № 3565-VI від 05 липня 2011 року «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо усунення надмірного державного регулювання у сфері автомобільних перевезень», яким було внесено ряд змін в окремі законодавчі акти та виключено термін «дорожній лист», тобто вони перестали бути офіційними документами. Підприємства, які експлуатують транспортні засоби, мають права не підписувати водіям дорожні листи.

Ураховуючи викладене, апеляційний суд дійшов обґрунтованого висновку, що цьому випадку відсутній предмет злочину, передбаченого ч. 1 ст. 366 КК, а тому в діях обвинувачених відсутній склад інкримінованого кримінального правопорушення.

ВС ухвалу апеляційного суду від 25 травня 2018 року щодо ОСОБА_1 та ОСОБА_2 залишив без зміни, а касаційну скаргу прокурора – без задоволення.

Детальніше з текстом постанови ВС від 18 жовтня 2018 року у справі № 715/1815/16-к (провадження № 51-7904км18) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/77393439>

1.6. Документи із землеустрою та землекористування як предмет складів злочинів

Технічний звіт щодо відновлення адміністративної межі в натурі (на місцевості) не є документацією з землеустрою, не містить ознак офіційного документа, а отже він не є предметом злочину, передбаченого ст. 366 КК.

Колегія суддів ККС у складі ВС у справі № №727/8510/15-к розглянула касаційну скаргу захисника ОСОБА_1 та касаційну скаргу прокурора на ухвалу апеляційного суду від 16 серпня 2018 року в кримінальному провадженні за обвинуваченням ОСОБА_1 у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 366 КК.

Ухвалою апеляційного суду від 16 серпня 2018 року вирок місцевого суду від 06 червня 2016 року щодо ОСОБА_1, яким її було визнано винуватою у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 366 КК, скасовано у зв'язку з відсутністю в діянні ОСОБА_1 складу інкримінованого кримінального правопорушення, а кримінальне провадження у справі закрито.

У касаційній скарзі прокурор указував, зокрема, на те, що суд апеляційної інстанції дійшов невірного висновку, що «технічний звіт» не є офіційним документом.

ВС не знайшов підстав для задоволення вимог, викладених у касаційній скарзі прокурора, зазначивши таке.

Частиною 1 ст. 366 КК (в редакції, чинній на момент виготовлення Технічного звіту) кримінальну відповідальність передбачено за складання, видачу службовою особою завідомо неправдивих офіційних документів, внесення до офіційних документів завідомо неправдивих відомостей, інше підроблення офіційних документів.

Згідно з приміткою ст. 358 КК, яка законодавчо визначила ознаки предмета злочинів, передбачених статтями 357, 358, 366 КК, при встановленні ознак офіційного документа як предмета злочину слід керуватися такими критеріями: документ має бути складено, видано чи посвідчено відповідною особою в межах її професійної чи службової компетенції за визначеною законом формою та з належними реквізитами; зафіксована в такому документі інформація повинна мати юридично значущий характер – підтверджені чи засвідчені нею конкретні події, явища або факти мають спричинити чи бути здатними спричинити наслідки правового характеру у вигляді виникнення (реалізації), зміни або припинення певних прав та/або обов'язків. Невідповідність документа хоча б одному з наведених критеріїв перешкоджає визнанню його офіційним.

Апеляційний суд, перевіrivши висновки суду першої інстанції, відповідно до яких Технічний звіт визнаний офіційним документом, в ухвалі обґрунтовано зазначив, що складання Технічного звіту з відновлення адміністративної межі в натурі (на місцевості) не може вважатися службовим підробленням, оскільки звіт передбачений п. 2.5 Інструкції з топографічного знімання у масштабах 1:5000, 1:2000, 1:1000 та 1:500 (ГКНТА-2.04-02-98), яка затверджена наказом Головного управління геодезії, картографії та кадастру при Кабінеті Міністрів України від 09 квітня 1998 року за № 56 та зареєстрована в Міністерстві юстиції України 23 червня 1998 року за № 393/2833, і не є документацією з землеустрою.

Як убачається з матеріалів кримінального провадження, Технічний звіт, посвідчений підписом ОСОБА_1, ніким не використовувався і на підставі технічного звіту ніякі

відомості не вносилися до державного земельного кадастру, також звіт не використовувався при виготовленні детального плану території в урочищі, що підтвердили свідки, допитані в суді апеляційної інстанції.

Крім того, згідно з листом директора приватного підприємства, яке безпосередньо розробляло Детальний план території в урочищі, безпосередньо в матеріалах Детального плану території в урочищі відсутнє посилання на технічний звіт, виготовлений науково-дослідним та проектним інститутом землеустрою в 2011 році.

У зв'язку з тим, що Технічний звіт не містить ознак офіційного документа, а отже він не є предметом злочину, передбаченого ст. 366 КК, апеляційний суд дійшов правильного висновку про відсутність у діях ОСОБА_1 складу зазначеного злочину.

Детальніше з текстом постанови ВС від 23 липня 2019 року у справі № 727/8510/15-к (провадження № 51-9892км18) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/83272709>

***

Проект відведення земельних ділянок набуває статусу документа і може виступати предметом злочину, передбаченого ч. 1 ст. 358 КК, лише після його погодження компетентними органами та його затвердження.

Колегія суддів ККС у складі ВС у справі № 642/10569/14-к розглянула касаційну скаргу прокурора, на ухвалу апеляційного суду від 23 травня 2017 року в кримінальному провадженні, за обвинуваченням ОСОБА_1, визнаної невинуватою у пред'явленому обвинуваченні за ч. 1 ст. 358 КК у зв'язку з недоведеністю винуватості у вчиненні кримінального правопорушення.

Органами досудового розслідування ОСОБА_1 обвинувачувався у підробленні приватним підприємцем офіційного документа, який надає певні права. Так, ОСОБА_1, будучи зареєстрованим як фізична особа-підприємець (ФОП) та маючи ліцензію служби геодезії, картографії та кадастру та ліцензію на проведення землепорядних робіт, умисно склав завідомо підроблені офіційні документи, а саме проекти землеустрою щодо відведення земельних ділянок, та передав їх замовникам. Складаючи проекти землеустрою щодо відведення земельних ділянок у приватну власність, ФОП ОСОБА_1 у супереч статтям 28, 50 Закону України «Про землеустрій», пунктам 1.4, 1.5 Ліцензійних умов провадження господарської діяльності щодо проведення землепорядних та земле оціночних робіт, затверджених наказом Державного комітету України по земельних ресурсах від 13 лютого 2000 року № 28/18 достовірно знаючи, що земельні ділянки проектується за рахунок земель загального користування населеного пункту, які не можуть перебувати у приватній власності, не вжив заходів до зупинення робіт, що виконуються з порушенням документації із землеустрою, а навпаки, за наявності об'єктивної можливості діяти відповідно до встановлених вимог чинного законодавства, склав облікові земельні картки, плани зовнішніх меж земельних ділянок, креслення перенесення меж земельних ділянок в натуру, плани меж зон обмежень земельних ділянок, креслення меж землекористувань та контурів угідь, відомості вирахування площ угідь у розрізі земельних ділянок, експлікації земельних угідь, без зазначення відомостей

про фактичний проїзд, охорону зону повітряної лінії, відстань від лісового масиву до межі земельних ділянок, що проектується.

Виправдовуючи ОСОБА_1 у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого 1 ст. 358 КК, суд першої інстанції зробив ґрунтовний аналіз доказів, що були надані стороною обвинувачення, та зазначив, що органом досудового розслідування не надано належних та допустимих доказів на підтвердження винуватості ОСОБА_1 в інкримінованому йому кримінальному правопорушенні, і таких доказів не здобуто під час судового слідства.

Апеляційний суд дійшов висновку про необхідність залишити виправдувальний вирок відносно виправданого без змін.

ВС визнає правильними висновки судів першої та апеляційної інстанцій про те, що доказами у цьому кримінальному провадженні, як кожним окремо, так і в сукупності, не доведено, що ОСОБА_1 за обставин, які були зазначені в обвинувальному акті, вчинив підроблення приватним підприємцем офіційного документа, який надає певні права.

Так, судом встановлено, що розроблений проект землеустрою надає право зацікавленій особі відповідно до ст. 118 Земельного кодексу України одержати безоплатно у власність земельну ділянку із земель державної або комунальної власності. Проект відведення набуває статусу документа і може виступати предметом злочину, передбаченого ч. 1 ст. 358 КК, лише після його погодження компетентними органами та його затвердження. На будь-якій стадії погодження проекту відведення можливе внесення змін до проекту або відмова у погодженні проекту у разі наявності порушень земельного законодавства чи то інших нормативно-правових актів.

Детальніше з текстом постанови ВС від 10 липня 2018 року у справі № 642/10569/14-к (провадження № 51-3497км18) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/75287149>

***

Технічна документація із землеустрою щодо встановлення (відновлення) меж земельної ділянки в натурі (на місцевості), а саме технічне завдання на розробку технічної документації, а також акт прийому-передачі на зберігання межових знаків не є офіційними документами. Акт прийому-передачі на зберігання межових знаків не є офіційним документом, оскільки він лише підтверджує фактичну передачу на зберігання межових знаків

Колегія суддів ККС у складі ВС у справі № 711/530/18 розглянула касаційну скаргу прокурора на вирок місцевого суду від 4 червня 2018 року та ухвалу апеляційного суду від 10 січня 2019 року у кримінальному провадженні за обвинуваченням ОСОБА_1, у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 1 ст. 358, ч. 3 ст. 358, ч. 4 ст. 358 КК.

За вироком місцевого суду від 4 червня 2018 року, залишеним без зміни апеляційним судом, ОСОБА_1 визнано невинуватою у пред'явленому обвинуваченні за ч. 1 ст. 358, ч. 3 ст. 358, ч. 4 ст. 358 КК та виправдано у зв'язку з недоведеністю наявності в її діях складів указаних кримінальних правопорушень.

Органом досудового розслідування ОСОБА_1 обвинувачувалася в тому, що вона, діючи умисно, цілеспрямовано, маючи на меті створити технічну документацію щодо

встановлення меж земельної ділянки в натурі (на місцевості) для формування кадастрового номера на земельну ділянку, для подальшого використання у власних цілях підновила технічне завдання на розробку технічної документації, а також повторно акт прийому-передачі на зберігання межових знаків, а саме виконала підпис від імені ОСОБА_2 і надала ці підроблені офіційні документи працівникові регіональної філії державного підприємства.

У касаційній скарзі прокурор, зокрема, зазначав, що суд не застосував закону, який підлягає застосуванню, зокрема частини 1, 3, 4 ст. 358 КК, у тому числі щодо поняття офіційного документа.

ВС дійшов висновку, що суд першої інстанції обґрунтовано ухвалив виправдувальний вирок, оскільки дійшов правильного висновку, що стороною обвинувачення не доведено наявності в діянні обвинуваченої ОСОБА_1 обов'язкових ознак, які вказують на наявність складів злочинів, передбачених ч. 1 ст. 358, ч. 3 ст. 358, ч. 4 ст. 358 КК.

Так, предметом злочинів, передбачених ст. 358 КК, є офіційний документ (примітка ст. 358 КК). При встановленні ознак офіційного документа як предмета злочину слід керуватися такими критеріями: документ має бути складено, видано чи посвідчено відповідною особою в межах її компетенції за визначеною законом формою та з належними реквізитами; зафіксована в такому документі інформація повинна мати юридично значущий характер – підтверджені чи засвідчені нею конкретні події, явища або факти мають спричинити чи бути здатними спричинити наслідки правового характеру у вигляді виникнення (реалізації), зміни або припинення певних прав та/або обов'язків. Невідповідність документа хоча б одному з наведених критеріїв перешкоджає визнанню його офіційним.

Так, у всіх інкримінованих епізодах відсутній предмет злочину – офіційний документ, а також не доведено фактів настання юридично значущих відомостей, які спричинили чи були здатними спричинити спотворені наслідки правового характеру у вигляді виникнення (реалізації), зміни або припинення певних прав та/або обов'язків як для самої обвинуваченої, так і для ОСОБА_2 або інших осіб. Такий висновок суду достатньо мотивований і ґрунтується на даних, які були належним чином перевірені в судовому засіданні та змістовно наведені у вирокі.

У ст. 55 Закону України «Про землеустрій» від 22 травня 2003 року та в Інструкції про встановлення (відновлення) меж земельних ділянок в натурі (на місцевості) та їх закріплення межовими знаками, затвердженій наказом Державного агентства України із земельних ресурсів від 18 травня 2010 року № 376, зазначено, що встановлення (відновлення) меж земельної ділянки в натурі (на місцевості) здійснюється на основі технічної документації із землеустрою, якою визначається місцеположення поворотних точок меж земельної ділянки в натурі (на місцевості).

Технічна документація із землеустрою щодо встановлення (відновлення) меж земельної ділянки в натурі (на місцевості) включає, у тому числі, завдання на складання технічної документації із землеустрою та акт приймання-передачі межових знаків на зберігання, які долучаються до документації із землеустрою після виконання робіт з встановлення (відновлення) меж земельної ділянки в натурі (на місцевості) та закріплення їх межовими знаками.

Аналізуючи вказані вимоги закону, а також нормативну базу для розроблення технічної документації із землеустрою щодо встановлення (відновлення) меж земельної ділянки в натурі (на місцевості), суд першої інстанції дійшов правильного висновку, що технічним завданням, визначеним стороною обвинувачення як офіційний документ, є документ, який визначає комплекс робіт, що має виконати виконавець із установаження меж земельної ділянки в натурі (на місцевості), який включає: підготовчі роботи, топографо-геодезичні, картографічні роботи та роботи із землеустрою, камеральні роботи, складання й оформлення матеріалів технічної документації із землеустрою щодо встановлення меж земельної ділянки в натурі (на місцевості), а також установаження меж земельної ділянки в натурі (на місцевості) та закріплення їх межовими знаками. При цьому підпис ОСОБА_1 та підпис, який остання виконала замість ОСОБА_2 у графі «Затверджено» в технічному завданні свідчать про факт схвалення, тобто визначення комплексу робіт при виготовленні виконавцем технічної документації.

На думку ВС, суд першої інстанції дійшов правильного висновку про те, що акт прийому-передачі на зберігання межових знаків не є офіційним документом, оскільки він лише підтверджує фактичну передачу на зберігання межових знаків у кількості 10 шт., що закріплені на місцевості виконавцем, а саме на земельній ділянці площею 0,1000 га.

При цьому з об'єктивної сторони ст. 358 КК підроблення офіційного документа полягає у перекручуванні істини у ньому.

ВС дійшов обґрунтованого висновку, що факт підроблення обвинуваченою ОСОБА_1 підпису ОСОБА_2 в зазначених документах не створює юридично значимого характеру, від якого залежить виникнення, зміна або припинення особистих чи майнових прав, а сторона обвинувачення не навела фактів настання юридично значущих відомостей, які спричинили чи були здатними спричинити спотворені наслідки правового характеру у вигляді виникнення (реалізації), зміни або припинення певних прав та /або обов'язків як для самої обвинуваченої ОСОБА_1, так і для ОСОБА_2 або інших осіб.

Органом обвинувачення не доведено наявності в діях ОСОБА_1 складу інкримінованих їй злочинів, а саме того, що технічне завдання на розробку технічної документації та акт прийому-передачі на зберігання межових знаків є офіційними документами в розумінні поняття «офіційний документ», визначеного у примітці до ст. 358 КК, а докази, які були покладені в основу доказування її винуватості, констатують той чи інший факт, але ніяк не доводять факту вчинення нею інкримінованих злочинів.

Детальніше з текстом постанови ВС від 10 грудня 2019 року у справі № 711/530/18 (провадження № 51-1848км19) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/86333848>

***

Типовий бланк додаткової угоди до договору оренди землі з частково надрукованим текстом, який підписала ОСОБА_2 і передала орендарю, не містив необхідних реквізитів і не був підписаний іншою стороною – орендарем, а тому на той момент не був офіційним документом, оскільки не породжував жодних правових наслідків.

Колегія суддів ККС у складі ВС у справі № 701/1114/16-к розглянула касаційну скаргу потерпілого – директора ТОВ ОСОБА_1 на ухвалу апеляційного суду від 29 березня 2018

року у кримінальному провадженні за обвинуваченням ОСОБА_2, у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 4 ст. 358 КК.

За вироком місцевого суду від 27 квітня 2017 року ОСОБА_2 засуджено за ч. 4 ст. 358 КК.

Згідно з вироком ОСОБА_2 отримала від представників ТОВ проект додаткової угоди до договору оренди землі від 17 грудня 2014 року № 156, укладеного між її чоловіком ОСОБА_3 та ТОВ, який, на думку суду, є офіційним документом. Ознайомившись з цим документом та встановивши, що додаткова угода змінює умови основного договору, зокрема підвищує розмір виплат за користування орендарем земельною ділянкою, не маючи на те відповідних повноважень, ОСОБА_2 поставила свій підпис у графі орендодавця в бланку зазначеної вище додаткової угоди і в подальшому передала підроблений офіційний документ представникам ТОВ. На підставі зазначеної додаткової угоди ТОВ було здійснено відповідні виплати ОСОБА_3 за користування земельною ділянкою на загальну суму 14 318 03 грн.

Апеляційний суд вирок місцевого суду скасував, а кримінальне провадження закриття на підставі п. 2 ч. 1 ст. 284 КПК у зв'язку з відсутністю в діянні ОСОБА_2 складу кримінального правопорушення, передбаченого ч. 4 ст. 358 КК.

У касаційній скарзі потерпілий просить ухвалу апеляційного суду щодо ОСОБА_2 скасувати і призначити новий розгляд у суді апеляційної інстанції. Зазначає, що факт підписання додаткової угоди до договору оренди землі ОСОБА_2 підтверджується висновком експерта і не заперечується останньою. Стверджує, що завдяки фальсифікації підпису ОСОБА_2 у додатковій угоді настали такі правові наслідки, як дооформлення додаткової угоди у присутності ОСОБА_2, передача угоди на державну реєстрацію, сплата орендної плати у збільшеному розмірі, тому в діях ОСОБА_2 є склад злочину, передбачений ч. 4 ст. 358 КК.

ВС дійшов висновку, що суд апеляційної інстанції, приймаючи рішення про скасування обвинувального вироку місцевого суду щодо ОСОБА_2 та закриття кримінального провадження на підставі п. 2 ч. 1 ст. 284 КПК, вимог закону не порушив.

Так, апеляційний суд при перевірці матеріалів кримінального провадження правильно встановив, що вони не містять жодних даних, які би спростовували позицію сторони захисту та свідчили про те, що на момент надання ОСОБА_2 представникам ТОВ бланку додаткової угоди з її особистим підписом у графі «орендодавець» він був офіційним документом, що є предметом кримінального правопорушення, передбаченого ч. 4 ст. 358 КК.

Обвинувачена ОСОБА_2 пояснювала, що вона підписала лише бланк додаткової угоди, який не містив таких реквізитів, як дати укладення, номера та інформації про його реєстрацію. Свідки ОСОБА_4 та ОСОБА_5 підтвердили показання обвинуваченої щодо відсутності необхідних реквізитів у бланку додаткової угоди, зокрема, не було зазначено терміну оренди та розміру орендної плати, також не було підпису орендаря та печатки.

Таким чином, колегія суддів погоджується з висновком суду апеляційної інстанції про те, що типовий бланк додаткової угоди від 10 вересня 2008 року до договору оренди землі № 156 з частково надрукованим текстом, який підписала ОСОБА_2 і який був переданий представнику ТОВ, не містив необхідних реквізитів і не був підписаний іншою стороною –

орендарем, а тому на той момент не був офіційним документом, оскільки не породжував жодних правових наслідків.

Детальніше з текстом постанови ВС від 22 серпня 2019 року у справі № 701/1114/16-к (провадження № 51-6327км18) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/83836458>

1.7. Документи у сфері будівництва як предмет складів злочинів

Декларація про готовність об'єкта до експлуатації відповідає ознакам офіційного документа, оскільки посвідчує певні факти, які спричинили чи здатні спричинити наслідки правового характеру, зокрема, на підставі цього документа реєстратор приймає юридично значуще рішення – приймати об'єкт будівництва в експлуатацію чи ні.

Колегія суддів ККС у складі ВС у справі № 727/5768/18 розглянула кримінальне провадження за касаційною скаргою прокурора на ухвалу апеляційного суду від 30 січня 2019 року за обвинуваченням ОСОБА_1 у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 1 ст. 366, ч. 2 ст. 364-1 КК.

За вироком місцевого суду від 12 жовтня 2018 року ОСОБА_1 визнано невинуватим у вчиненні злочинів, передбачених ч. 1 ст. 366, ч. 2 ст. 364-1 КК, та виправдано його за недоведеністю вчинення ним зазначених кримінальних правопорушень.

Апеляційний суд ухвалою від 30 січня 2019 року вирок щодо ОСОБА_1 залишив без зміни.

Як убачається з матеріалів кримінального провадження, органами досудового розслідування ОСОБА_1 обвинувачувався, зокрема, в тому, що він, будучи службовою особою юридичної особи приватного права, а саме обіймаючи посаду голови обслуговуючого кооперативу житлово-будівельного товариства «ЖБТ-75» (далі – ЖБТ), використав підроблений ним офіційний документ, а саме особисто подав до Центру надання адміністративних послуг (далі – ЦНАП) для подальшої реєстрації в Інспекції ДАБК міської ради підписану ним особисто та завірену печаткою ЖБТ декларацію, в п. 22 якої зазначено, що кошти пайової участі у розвитку інженерно-транспортної та соціальної інфраструктури населеного пункту відповідно до договору № 774 з міською радою сплачено в повному обсязі, на підтвердження чого було зазначено номер платіжного доручення. 20 вересня 2016 року декларацію було зареєстровано в Інспекції ДАБК міської ради та тим самим прийнято в експлуатацію зазначений багатоквартирний житловий будинок з підземним паркінгом.

Обґрунтовуючи недоведеність винуватості ОСОБА_1 за ч. 1 ст. 366 КК, суд першої інстанції послався на те, що підроблення декларації про готовність об'єкта до експлуатації може мати місце тільки тоді, коли після її реєстрації, тобто надання їй статусу офіційного документа, замовник змінив її зміст шляхом часткового внесення недостовірних даних, а сам факт заповнення такої декларації не надає їй статусу офіційного документа.

Апеляційний суд погодився з таким висновком суду першої інстанції, зазначивши в ухвалі, що відсутність у діях ОСОБА_1 складу злочину, передбаченого ст. 364-1 КК, виключає і притягнення його до кримінальної відповідальності за ч. 1 ст. 366 КК.

ВС вважає слушними доводи, касаційної скарги прокурора, про необґрунтованість указаних висновків та невідповідність їх вимогам закону.

Зокрема, з матеріалів провадження вбачається, що декларація, у підробленні та видачі якої обвинувачувався ОСОБА_1, відповідає ознакам офіційного документа, з огляду на нижченаведене.

Суд першої інстанції не спростував викладених в обвинувальному акті обставин щодо того, що ОСОБА_1 станом на момент подачі ним декларації мав повноваження представляти інтереси ЖБТ та був особою, належним чином уповноваженою на заповнення, підписання та подачу цієї декларації для реєстрації.

Форму декларації, затверджену Постановою Кабінету Міністрів України від 13 квітня 2011 року № 461 «Питання прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів» було дотримано.

Крім того, декларація має юридично значущий характер, оскільки посвідчує певні факти, які спричинили чи здатні спричинити наслідки правового характеру. Зокрема, інформація, що зазначається в п. 22 декларації, посвідчує факт сплати замовником коштів пайової участі у повному обсязі. Реєстрація декларації Інспекцією ДАБК є моментом настання правового наслідку, оскільки саме з цього моменту об'єкт будівництва вважається прийнятим в експлуатацію, що у свою чергу є підставою для оформлення права власності на новозбудований об'єкт будівництва. Також із цього моменту об'єкт будівництва можна під'єднати до різного роду комунікацій: електромережі, систем газо-, водопостачання та водовідведення тощо. Декларація є документом, на підставі якого реєстратор приймає юридично значуще рішення – приймати об'єкт будівництва в експлуатацію чи ні.

Отже, апеляційний суд не дав належної оцінки доводам прокурора щодо неправильного застосування кримінального закону за ч. 1 ст. 366 КК, внаслідок чого висновок апеляційного суду про залишення виправдувального вироку суду першої інстанції в цій частині без зміни є передчасним.

Детальніше з текстом постанови ВС від 12 листопада 2019 року у справі № 727/5768/18 (провадження № 51-1328км19) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/85712242>

1.8. Документи в матеріалах кримінального провадження як предмет складів злочинів

Матеріали кримінального провадження у паперовій формі, які містять інформацію, є особливо важливими офіційними документами, оскільки первинні документи у кримінальному провадженні, зібрані працівниками поліції, неможливо було б відновити в разі їх знищення, що у свою чергу призвело б до знищення доказової бази в рамках кримінального провадження.

Колегія суддів ККС у складі ВС у справі № 716/663/18 розглянула касаційну скаргу з доповненнями адвоката на вирок місцевого суду від 15 листопада 2018 року та ухвалу апеляційного суду від 5 березня 2019 року у кримінальному провадженні за

обвинуваченням ОСОБА_1, визнаною винною у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 2 ст. 186, ч. 2 ст. 357 КК.

Згідно з вироком суду ОСОБА_1 визнано винуватим, зокрема, в умисному пошкодженні особливо важливих документів. Так, згідно з матеріалами кримінального провадження, ОСОБА_1, перебуваючи в кабінеті відділення поліції, під час зачитування начальником слідчого відділу протоколу затримання умисно схопив зі столу матеріали кримінального провадження (витяг з ЄРДР, постанову про призначення групи слідчих у кримінальному провадженні, пам'ятку про процесуальні права та обов'язки потерпілої ОСОБА_2, протокол затримання ОСОБА_1, пояснення ОСОБА_4, пояснення ОСОБА_2, протокол прийняття заяви про вчинене кримінальне правопорушення від ОСОБА_2, протокол огляду місця події) та почав їх розривати на частини, тим самим пошкодив вищевказані особливо важливі документи.

У касаційній скарзі захисник, окрім іншого, зазначає, що, кваліфікуючи дії засудженого за ч. 2 ст. 357 КК, суди помилково дійшли висновку, що пошкодження документів призвело б до знищення доказової бази у кримінальному провадженні, тому що жоден з пошкоджених документів, як вона вважає, не є беззаперечним та виключним доказом на підтвердження винуватості засудженого, а отже, його дії слід кваліфікувати за ч. 1 ст. 357 КК.

ВС, розглядаючи ці доводи адвоката, зазначив, що вони є необґрунтованими та були предметом перевірки суду апеляційної інстанції, який навів детальні мотиви прийнятого рішення, з якими погоджується й суд касаційної інстанції.

При цьому апеляційний суд обґрунтовано послався на те, що офіційними документами є документи, які складаються та видаються посадовими особами від імені органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності; які засвідчують певні факти і події, що мають правове значення.

Відповідно до ст. 1 Закону України від 6 грудня 2018 року № 2639-VIII «Про інформацію» документ визначено як матеріальний носій, що містить інформацію, основними функціями якого є її збереження та передавання у часі та просторі.

Враховуючи наведене, матеріали кримінального провадження, які збираються у паперовій формі та містять інформацію, є документами.

При цьому колегія суддів погодилася з наявністю в діях ОСОБА_1 кваліфікуючої обставини за ознакою предмету злочину – визначення пошкоджених документів як особливо важливих, оскільки первинні документи (протокол прийняття заяви про вчинене кримінальне правопорушення, протокол огляду місця події, пояснення ОСОБА_4, пояснення ОСОБА_2), зібрані працівниками поліції, неможливо було б відновити в разі їх знищення, що у свою чергу призвело б до знищення доказової бази в рамках цього кримінального провадження.

Детальніше з текстом постанови ВС від 9 жовтня 2019 року у справі № 716/663/18 (провадження № 51-2907км19) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/84975836>

***

Протокол допиту свідка, який вміщує недостовірні відомості відносно участі свідків у слідчих діях, складений службовою особою – працівником правоохоронного органу, є предметом складу злочину, передбаченого ст. 366 КК, незалежно від його оцінки на предмет допустимості в іншому кримінальному провадженні.

Колегія суддів ККС у складі ВС у справі № 372/957/17 розглянула касаційну скаргу прокурора, який брав участь у розгляді кримінального провадження у суді апеляційної інстанції, на вирок місцевого суду від 15 грудня 2017 року та ухвалу апеляційного суду від 06 червня 2018 року у кримінальному провадженні щодо ОСОБА_1, виправданій у зв'язку з відсутністю в її діях складу злочину, передбаченого ч. 1 ст. 366 КК.

Органом досудового розслідування ОСОБА_1 обвинувачувався в тому, що він, будучи службовою особою правоохоронного органу – капітаном поліції, обіймаючи посаду старшого оперуповноваженого, з метою створення штучних доказів у кримінальному провадженні, вніс до офіційних документів завідомо неправдиві відомості, а саме до протоколів допиту свідків, які в дійсності не брали участі у слідчих діях та не давали у кримінальному провадженні жодних свідчень.

Суд першої інстанції дійшов висновку про необхідність виправдання ОСОБА_1 у зв'язку з відсутністю в його діях складу кримінального правопорушення. При прийнятті рішення суд виходив із того, що протоколи допиту свідків, у підробленні яких обвинувачувався виправданій, не є офіційними документами, оскільки не можуть бути визнані допустимими доказами у кримінальному провадженні.

Апеляційний суд погодився з таким рішенням суду першої інстанції та залишив без задоволення апеляційну скаргу прокурора щодо необґрунтованості висновку місцевого суду про відсутність у діях ОСОБА_1 складу кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 366 КК.

ВС зазначив, що суд апеляційної інстанції дійшов передчасного висновку щодо обґрунтованості висновку суду першої інстанції про те, що протоколи допиту свідків не є офіційними документами, а отже в діях ОСОБА_1 відсутній склад злочину, передбаченого ч. 1 ст. 366 КК.

Предметом складів злочинів, передбачених статтями 366, 358 КК, є офіційний документ (ст. 358 КК).

Суд апеляційної інстанції погодився з висновками місцевого суду про те, що протоколи допиту свідків не можуть бути визнані допустимими доказами у кримінальному провадженні у зв'язку з отриманням їх усупереч вимогам КПК, а тому вони не є офіційними документами, тобто предметом злочину, у вчиненні якого обвинувачується ОСОБА_1.

Суд апеляційної інстанції не звернув уваги на доводи апеляційної скарги прокурора, який указував на те, що місцевий суд не надав належної оцінки висновкам судових почеркознавчих експертиз, з яких видно, що протоколи були складені саме ОСОБА_1 і від його імені підписані ним. Не спростував суд доводів прокурора про те, що протоколи були виготовлені з метою створення штучних доказів для забезпечення звернення слідчим із клопотанням до суду щодо проведення обшуку за місцем мешкання особи з метою документування злочинної діяльності. Цим обставинам належить надати оцінку саме з урахуванням законодавчого визначення офіційного документа як такого, що містить

інформацію, яка підтверджує чи посвідчує певні події, явища або факти, що спричинили чи здатні спричинити наслідки правового характеру.

Не можна погодитись із висновками судів нижчих інстанцій про те, що протоколи, у підробці яких обвинувачувався ОСОБА_1, не можуть бути офіційними документами, оскільки мають ознаки недопустимості в іншому кримінальному провадженні.

Дійсно, згідно з приміткою до ст. 358 КК однією з ознак офіційного документа є те, що інформацію, яка в ньому міститься, може бути використано як доказ у правозастосовній діяльності. Той факт, що дані, які містяться у показаннях свідків, можуть бути використані у кримінальному процесі як докази, не ставиться під сумнів. І саме це має значення для оцінки доведеності обвинувачення ОСОБА_1.

Таким чином, у цьому випадку суди помилково вдалися до оцінки протоколів допиту свідків з точки зору допустимості доказів в іншому кримінальному провадженні.

Детальніше з текстом постанови ВС від 7 листопада 2019 року у справі № 372/957/17 (провадження № 51-8529км18) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/85647616>

Огляд судової практики Верховного Суду у складі Касаційного кримінального суду щодо оцінки документів як предметів складів злочинів, передбачених статтями 357, 358, 366 КК. Рішення, внесені до ЄДРСР за період з 1 січня 2018 року по 1 січня 2020 року/ упоряд. правове управління (III) департаменту аналітичної та правової роботи апарату Верховного Суду. Київ, 2020. 27 с.

¹ **Застереження:** видання містить короткий огляд судових рішень Верховного Суду у складі Касаційного кримінального суду. У кожному з них викладено лише основний висновок щодо правового питання, яке висвітлюється в огляді. Для правильного розуміння висловленої в судовому рішенні правової позиції необхідно ознайомитися з його повним текстом, розміщеним у Єдиному державному реєстрі судових рішень.

Стежте за нами онлайн
fb.com/supremecourt.ua
t.me/supremecourtua
[@supremecourt_ua](https://supremecourt.ua)